

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਬਾ ਅਦਾਲਤ ਏ.ਐਨ. ਗਰੇਵਰ ਅਤੇ ਜਿੰਦਰਾ ਲਾਲ, ਜੇ.ਜੇ.

ਰਾਮ ਲੁਭਾਇਆ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਮਿਊਂਸੀਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਜਵਾਬਦਾਤਾ

1957 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 313

20 ਸਤੰਬਰ, 1965

ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (1908 ਦਾ IX) — ਧਾਰਾ 62 ਅਤੇ 97 — ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ (1872 ਦਾ IX) — ਐੱਸ. 65— ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ—ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ—ਬੇਅਰਥ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ— ਚਾਰੇ ਧਾਰਾ 62 ਜਾਂ 97 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ—ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇਕ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਤੀ.

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਅਰਥ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤਾਰੀਖ. ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਬਾਅਦ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚੱਲੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 'ਤੇ, ਇਹ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 97 ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬੇਕਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਕੇ ਕਿ ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚੱਲੇਗੀ-ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ।

ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਸੂਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 12 ਅਗਸਤ, 1957 ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਐਫ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਕੇ.ਐਲ. ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਰੂਪ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ -

ਗਰੇਵਰ, ਜੇ.

ਗਰੇਵਰ, ਜੇ.-ਇਹ 5,058 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਾਲ 1952 ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਨੂੰ 1 ਮਈ, 1952 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ, 1953 ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਛੋਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਠੇਕੇ ਲਈ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਮੁਦਈ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਇਕੋ-ਇਕ ਬੋਲੀਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ, ਕਮੇਟੀ ਨੇ 26/27 ਮਾਰਚ, 1952 ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਚਨੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਟ 'ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। 12 ਪ੍ਰਤੀ ਮਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 0-12-3 ਪ੍ਰਤੀ ਮਣ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਅਤੇ ਪੀਸਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਸਨ। ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ, ਮਿਤੀ 8 ਜੁਲਾਈ, 1952, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ. 6 ਦੁਆਰਾ, ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 2,535 ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਅਧੇ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ. 7, 8 ਜੁਲਾਈ, 1952 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਮਈ ਤੋਂ ਅਗਸਤ, 1952 ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਅਗਸਤ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਰਾਂ ਤੇ ਅੱਗੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 8 ਸਤੰਬਰ, 1952 ਨੂੰ, ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਆਫ਼ ਹੈਲਥ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 300 ਮਣ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ। 8 ਨਵੰਬਰ 1954 ਨੂੰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਹਰਜਾਨੇ ਲਈ ਮੁਦਈ ਤੋਂ 11,309 ਔਡ. ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ 4,080 ਜੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ 8 ਜੁਲਾਈ, 1952 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ 29 ਅਗਸਤ, 1955 ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ 8 ਜੁਲਾਈ, 1952, ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ 21 ਜੂਨ, 1956 ਨੂੰ 4,080 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ 978, ਰੁ. ਉਸ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਵਜੋਂ ਕੁੱਲ ਦਾਅਵਾ 5,058 ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਦੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਇਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 29 ਅਗਸਤ, 1955 ਨੂੰ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰੋ- ਮਿਊਂਸਪਲ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ, 23 ਦਸੰਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦੁਆਰਾ)। ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰਜਾਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 6 ਫੀਸਦੀ ਸਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਬਾਰ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ: -

- (1) ਕੀ ਸੂਟ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ?
- (2) ਕੀ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?
- (3) ਕੀ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰਾਸ਼ੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਮੁਦਈ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਭਾਰਤੀ ਠੇਕਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਆਜ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 62 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ

ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਤੇ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਐਲ. ਕਪੂਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 97 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 62. ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਿਆਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਸੀਮਾ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚੱਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀ. 7, ਸਮਝੌਤਾ 8 ਜੁਲਾਈ, 1952 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਮਈ ਤੋਂ ਅਗਸਤ, 1952 ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪਲਾਈਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਵਿੱਚੋਂ ਸਕਿਉਰਟੀ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਵੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ 8 ਨਵੰਬਰ, 1954 ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 6, ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਾ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ, 1911 ਦੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਅਰਥ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੁਣ, ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਇਹ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਧਾਰਾ 65 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ-ਲਾਅ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਿੰਨਤਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਚੀਫ਼ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਗੁਰਦਾਸ (1) ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੇਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਆਰਟੀਕਲ 62 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 97 ਦੁਆਰਾ। ਕਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ (2) ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਮੁਦਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ 'ਤੇ ਅਗਾਊਂ ਪੈਸੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੇ ਖੁਦ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਪੈਸੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 62 ਜਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 97 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਤਹਿਤ 1927 ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ, 1936 ਤੱਕ ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਇਸ ਲਈ, ਪੈਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਪੈਸੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇਵਲ 22 ਅਕਤੂਬਰ, 1936 ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਬਾਅਦ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ 97 ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀਟੀਬੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੇਰੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸੀ ਜੋ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ -

“ਇਹ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰੱਦ ਹੋਣ ਯੋਗ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾੜਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅੰਤਰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਕਿ

ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। "ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ" .

ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਅਮੋਲਕ ਚੰਦ-ਮੇਵਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਫਟ (5) ਵਿੱਚ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ, ਜੇ.ਜੇ. ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਸਰਬੋਤਮ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਣੇ- ਦੇਣਦਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਕਣਯੋਗ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 120 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 62। ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਰਟੀਕਲ 62 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਰਾਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੋ। ਲੇਖ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਲੇਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਸਲ ਰਸੀਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੁਦਈ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਰਸੀਦ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਲੇਖ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਨੂੰਨੀ ਪੈਸੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਨਾਮ ਅਮਰ ਦਾਸ (6), ਕਪੂਰ ਜੇ. (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ), ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 62 ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਗਏ ਮਿਉਂਸਪਲ ਟੈਕਸ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਮੋਲਕ ਚੰਦ-ਮੇਵਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਫੀ (5) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੋਹਮਦ ਵਾਹਿਬ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਮੀਰ (7) ਵਿੱਚ ਮੁਖਰਜੀ ਜੇ. ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 62 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ, ਅਰਥਾਤ, ਮੁਦਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਪੈਸੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ; ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਆਰਟੀਕਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਇਕੁਇਟੀ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰਸੀਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਐਲ. ਬੈਜ ਨਾਥ (4) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਰੂਪ ਚੰਦ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 62 ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸਨ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ, ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਚੰਗੀ ਸੇਧ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਨੂੰਮਾਨ ਕਾਮਤ ਬਨਾਮ ਹਨੂੰਮਾਨ ਮੰਡੂਰ (8) ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ (ਮਿਥਿਲਾ) ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੋਰ ਸਹਿ-ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 62, ਜਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 97 ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਲਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕੇਸ ਆਰਟੀਕਲ 97 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਜਸਕਰਨ ਬੋਇਡ ਬਨਾਮ ਪਿਰਥੀਚੰਦ ਲਾਈ ਚੌਧਰੀ (9) ਵਿੱਚ, ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਅਸਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿੱਥੇ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਸੀ। ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਰਾਹਤਾਂ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 62 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 97 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਠਾਕੁਰੈਨ ਹਮਾਥ ਕੁਆਰ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਇੰਦਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ (10) ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੈਸੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਬਾਦਲਾ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-

"ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਖੋਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜੋ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਸੁਭਾਅ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 25,000 ਜੋ ਕਿ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਵਜੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਹਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਨਦਾ ਮੋਹਨ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਗੌਰ ਮੋਹਨ ਮਲਿਕ (11) ਵਿੱਚ ਠਾਕੁਰੈਨ ਹਮਥ ਕੁਆਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੁੜ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਏ, ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਤਾਰੀਖ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾ ਯੂਨਿਟ ਬਨਾਮ ਫਾਤਿਮਾ ਬੀਬੀ (12) ਵਿੱਚ, ਰੁ. 10,000 ਨੂੰ ਐਮ.ਐਚ. ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਯੂ.ਪੀ.ਵਾਈ. ਐਫ.ਬੀ.* ਨੂੰ, ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਮਾਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਗਾਰਡੀਅਨ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। 1913 ਵਿੱਚ ਐਮ.ਐਚ. ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਵਾਈ. ਨੇ ਨਾਬਾਲਗ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ 'ਤੇ ਮੂਲ ਅਤੇ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ 'ਤੇ ਬਕਾਇਆ ਵਿਆਜ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਐੱਮ.ਟੀ., ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਐਮ.ਐਚ. ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਵਾਈ., ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 1915 ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਨੇ, ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ, ਅਗਲੇ ਦੋਸਤ ਵਜੋਂ, ਐਮ.ਐਚ. ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਵਾਈ., ਆਦਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਾਸੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਮੁਕੱਦਮਾ 1918 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1919 ਵਿੱਚ ਯੂ.ਪੀ.ਵਾਈ. ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਮ.ਐਚ. ਐਫ.ਬੀ., ਆਦਿ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾਬਾਲਗ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੋਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੀ। ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਕਦੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 10,000 ਫਿਰ ਐਮ.ਐਚ. ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਯੂ.ਪੀ.ਵਾਈ.- ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਰਗੋਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੈਸਾ ਐਡਵਾਂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਪਲ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਦੇਖਿਆ-

“ਪਰ ਕੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੀ ਸਹੀ ਤਾਰੀਖ ਦਿਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਲੀ ਹਾਸ਼ਿਮ ਮੋਹਤਰ (ਨਾਬਾਲਗ) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ, ਭਾਵ, 11 ਮਾਰਚ, 1918, ਫਿਰ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 10,000। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦਿੱਤੇ ਪੈਸੇ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ 5 ਫਰਵਰੀ, 1913 ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਕਾਇਆ ਮੂਲ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਦਾਖਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। 8 ਜੁਲਾਈ, 1913 ਨੂੰ, ਇਕ ਡਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਪੈਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮੀ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। * * *

ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਤੀ, ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਤੀ (6 ਅਗਸਤ, 1907) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 11 ਮਾਰਚ, 1918 ਤੱਕ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਣਾਇਆ - ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ 11 ਮਾਰਚ, 1918 ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਹੰਸਰਾਜ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ. ਡੇਹਰਾ ਦੁਨ-ਮਸੂਰੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਟਰਾਮਵੇ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (13), ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਰਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਸਲ ਸਵਾਲ (ਲਕਵੀਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ। ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 1913 ਦੀ ਧਾਰਾ 186। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੰਨਾ 66 'ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਾਬੂ ਰਾਜਾ ਮੋਹਨ ਮਨੂਚਾ ਬਨਾਮ ਬਾਬੂ ਮਨਜ਼ੂਰ (14) ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 3, ਪੈਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਸੀ। 10 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਵਿਆਜ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਿਰਵੀਨਾਮਾ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਨੁਸੂਚੀ 3 ਦਾ 11. ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮੌਰਗੇਜ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਰਿਣਦਾਤਾ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਰਾਹਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਬਚਾਓ ਪੱਖ, ਜਿਸਨੇ ਜਦੋਂ ਪੈਸੇ ਉਧਾਰ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਤਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

(1) ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਅਰਥ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(2) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਅਗਲੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਬਾਅਦ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚੱਲੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ।

ਤਰਕਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 62 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਮਾਪਤੀ ਉਹ ਤਾਰੀਖ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਆਰਟੀਕਲ 97 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 62, — ਜਸਕਰਨ ਬੋਇਡ v ਦੁਆਰਾ। ਪਿਰਬੀਚੰਦ ਲਾਈ ਚੌਧਰੀ (9), ਧਾਰਾ 97 ਠਾਕੁਰੈਨ ਹਮਥ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਠਾਕਰ ਇੰਦਰ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ (10) ਅਤੇ ਮਾਹਨੀਤ ਬਨਾਮ ਫਾਤਿਮਾ ਬੀਬੀ (12) ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਜਾ ਮੋਹਨ ਮਨੂਚਾ ਬਨਾਮ ਬਾਬੂ ਮਨਜ਼ੂਰ (14) ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। . ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਐਲ ਬੈਜ ਨਾਥ (4) ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ 97 ਹੈ ਜੋ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਭੌਤਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏਗਾ, ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬੇਕਾਰ

ਹੈ। , ਇਹ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਾਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੁਲਾਮ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਮੀਰ ਜਾਕਿਰਾਲੀ (15) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਤਬਾਦਲਾ ਹੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅੰਨਦਾ ਮੋਹਨ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਗੌਰ ਮੋਹਨ ਮਲਿਕ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (11) ਅਤੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਦੇਹਰਾ ਦੁਨ-ਮਸੂਰੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਟਰਾਮਵੇ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (13)। ਠਾਕੁਰੈਣ ਹਮਥ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਇੰਦਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ (10) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਠਾਕੁਰੈਣ ਹਮਥ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਇੰਦਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ (10) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੀਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵਿਅਰਥ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਖੋਜ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਦਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾ. ਹਨੀਤ ਬਨਾਮ ਫਾਤਿਮਾ ਬੀਬੀ (12), ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ 97 ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਭਾਵੇਂ ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਸ ਕਾਰਨ ਹੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਵੰਬਰ, 1954 ਤੱਕ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ~4- ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 29 ਅਗਸਤ, 1955 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 47 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਹੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ, ਇਸ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਐਲ. ਬੈਜ ਨਾਥ (4), ਠਾਕੁਰੈਣ ਹਰਨਾਥ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਇੰਦਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ (10) ਅਤੇ ਮਾਹਨੀਤ ਬਨਾਮ ਫਾਤਿਮਾ ਬੀਬੀ (12) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਰੂਪ ਚੰਦ ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਨੁਕਤੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੈਨ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (16) ਵਿੱਚ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਆਰਟੀਕਲ 62 ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਦੀ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਨਾਮ ਅਮਰ ਦਾਸ (6) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਕਮ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸੀਯੋਗ ਸੀ, ਭਾਵ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਦਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਮੂਲ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਲਝਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 4,080 ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ

ਪੂਨਮ (ਅਨੁਵਾਦਕ)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ : ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜਿਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ।